

بازخوانی و مرمت سنگ قبر (قنبرعلی) (در روستای مهران طالقان)

محمدجواد جدی

درباره روستای مهران

مهران یکی از روستاهای شهرستان طالقان است که در بخش بالا طالقان قرار دارد. از تاریخ پیدایش ساکنین اولیه روستای مهران طالقان نوشته‌ای مستند در دست نیست، ولی با مطالعه کتاب تاریخ طبرستان و رویان و چگونگی حکومت‌های سادات - علویان در آمل با حدس و گمان به ریشه‌هایی برخورد می‌کنیم که می‌تواند مبنای واقعیت باشد.

سلسله سادات علویان که مدت هشتصد سال در طبرستان، رویان و آمل حکومت داشتند و جغرافیای حکمرانی آن‌ها در قلب سلسله جبال البرز بود، از آمل و ساری تا دیلم و سیاهکل فعلی ادامه داشت. این سلسله به حاشیه دریای خزر که پوشیده از جنگل بود دسترسی نداشتند، و در قسمت حاشیه جنوبی البرز هم که سمنان و گرمسار و ری و ... در آن است به علت کویری و بیابانی بودن هیچ رفت و آمدی جریان نداشت، لذا از مسیر آمل - رودخانه هراز - یوش - بلده - میناک - دنا - کندوان - آزادبر - گته‌ده - جویستان و مسیر دیگر از کجور - دشت نظیر - مرزن‌آباد - دلیر - ناریان و یا انگورانبه - ناریان و یا کلاردشت و رودبارک - هزارچم - پراچان - دیزان - مهران - جویستان و از آنجا به الموت و سیاهکل رفت و آمد داشتند، و احتمالاً مراجعت گروه دسته سپاه در حوزه حکمرانی علویان، از اشکور تا دیلمان، از همین مسیر بوده است. علویان پرفرزند بودند. آنان در فصول گرم تابستان از محل حکمرانی آمل یا رویان به نقاط بیلاقی می‌رفتند و همچنین آن عده که در سپاه خدمت می‌کردند، با زن و فرزند در حوزه‌های خدمتی خود به صورت مأمور رفت‌وآمد می‌کردند. و چنانچه مکان خوش آب و هوایی را در مسیر پیدا می‌کردند، در آنجا ساکن می‌شدند.

چون زمین‌های پرآب حاشیه رودخانه برای کشاورزی مناسب بود، و از طرفی به دلیل مرتفع بودن دو کوه بلند گذرچال و دوهاله، باد کمتری داشت در آنجا سکونت اختیاری کردند، و یا به علت زمستان زودرس و بسته شدن گردنه‌های برفگیر علم کوه، تخت سلیمان و هزارچم، به اجبار زمستان و بهار را در آنجا می‌ماندند، و این ماندن کم‌کم دائمی شد و خانواده‌های دیگری که در لوچکان ساکن بودند و خرابه‌های منزل آنها هنوز باقی است، و همچنین چند خانواری که در مزارع مرتفع پوشیده از مه ساکن بودند، به طرف چشمه و آبادی فعلی مهران حرکت کردند تا هم از سرما و هم از سوز سرما و آزار حیوانات آسوده باشند و در این مکان زندگی مسالمت‌آمیزی را با هم شروع کردند.

یکی از دلایلی که باعث گسترش سطح سواد در این روستا و دیگر روستاهای طالقان شد، وجود شغل مکتب‌داری و معلمی در این روستاها بود. همچنین، هم‌جواری با استان‌های گیلان و مازندران و وجود مکتب‌خانه‌های بسیار در این مناطق، از دیگر عوامل بالا بودن سواد اهالی بوده است. همین امر موجب شد تا روستای مهران، افراد بزرگی را تربیت و تحویل جامعه بدهد که اکثر آنها دارای شغل و منسب‌های بالای دولتی بوده و هستند. از آن جمله می‌توان به درویش عبدالمجید طالقانی مهرانی اشاره کرد که خوشنویس، شاعر و عارف شهیر متخلص به «مجدید» بود و بزرگترین شکسته‌نویس تاریخ خوشنویسی ایران به شمار می‌رود. وی در خط شکسته مانند میرعماد در نستعلیق شهره و استاد پرآوازه بوده است.

بازخوانی و مرمت سنگ قبر قنبرعلی، فرزند امامزاده میرجمشید

در تاریخ سی‌ام فروردین ۱۳۹۲، به اتفاق چند تن از هنرمندان و پژوهشگران گرامی و در معیت دوست فاضلم جناب شکراللهی، دیداری از روستای مهران طالقان، زادگاه خوشنویس نامی خط شکسته نستعلیق، مرحوم عبدالمجید درویش طالقانی، داشتیم و با راهنمایی جناب شعیب مهرانی، نویسنده کتاب مهران و گل‌های بوستانش، توفیق زیارت امامزاده پیر جمشید یا میرجمشید، جد احتمالی اکثر اهالی این روستا از جمله درویش عبدالمجید، دست داد. مقبره پیرجمشید، که احتمالاً از صوفیان اوایل دوره صفوی است، در شمال شرق مهران قرار دارد و اینک در جنب آن گورستانی موجود است. قدمت مقبره به قرن نهم و دهم هجری می‌رسد، و دارای گنبد و فاقد گلدسته و الحاقات جانبی است. این بقعه امروز دارای امکانات رفاهی اولیه و آب و برق است. قدمت اولیه بنا هم قرن نهم یا دهم هجری است.

در دیدار از این زیارتگاه، سنگ قبری توجه مرا به خود جلب کرد. این سنگ قبر به مرور زمان و همچنین هنگام بازسازی و مرمت بنای زیارتگاه در زیر گچ و سیمان، خوانایی خود را از دست داده بود و متن آن در هاله‌ای از ابهام قرار داشت. حجاری خطوط آن به شیوه برجسته‌سازی بود که خوشبختانه به کمک جناب شکراللهی، موفق به بازسازی و قرائت آن شدم. این سنگ قبر متعلق به قنبرعلی، فرزند امامزاده میرجمشید بود که در همان مکان و در جوار مزار پدرش مدفون است. با شناسایی و بازخوانی این سنگ قبر، حدود زمانی حیات این امامزاده و نیز پدرش پیرجمشید به خوبی آشکار می‌گردد که به عهد صفوی برمی‌گردد.

متن بازخوانی شده سنگ قبر در دو سطر، به قرار زیر است:
«قنبرعلی، ولد میر جمشید، تاریخ سنه خمس اربعون بعد الف (۱۰۴۵هـ.ق)»

سنگ قبر مرحوم قنبرعلی، ولد میر جمشید،
در مراحل نهایی پاک‌سازی

تصویر سنگ قبر در مرحله نخست پاک‌سازی

بارگاه امامزاده میر جمشید در روستای مهران

در حال پاک‌سازی سنگ قبر و زدودن
گچ و سیمان از روی آن